

Nr 25.

Af herr Mörtsell m. fl., om ändrad lydelse af 24 § lagen om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne.

Med kännedom om huru nödvändigt det är för kommunala myndigheter, att alla skattepliktige inom kommunen ordentligt inbetala sina sig påförda skatter och att därtill alla efter sin egendom deltaga, så kan det icke vara lagstiftarnes mening att stadga sådana bestämmelser att vissa fastigheter bli fria från skatt. Detta har dock redan visat sig vara händelsen med lagen af den 25 juni 1909 om arrende af viss jord i Norrland och Dalarne, hvilket närslutne bilaga visar. Då jordägaren, — det är i nämnda landsdelar bolagen — är enligt § 24 utan ansvar för de af fastigheten utgående skatter, utan de hvilas uteslutande på arrendator, och dessa — åtminstone inom lappmarken — till största delen utgöras af fattigt folk, så finnes bara ett sätt som kommunalstyrelsen kan tillgripa för att utfå skatt af arrendator och det är utmätning. Först och främst är detta en motbjudande åtgärd gent emot en kommunens medlem. Och sedan, förutsatt att arrendator ägde utmättningsbar lösegendom, så finnes det platser där man vid en dylik för rättning omöjligen kan utfå värdet för den utmäta egendomen, ty vederhäftiga spekulanter saknas. Och därtill, om det kunde gå för sig för ett år att genom utmätning indrifva utskylderna af arrendator, så blir han genom en sådan åtgärd så mycket ekonomiskt försvagad, att det icke kan göras om ett kommande år. Nämnda sätt kan sålunda icke, i förevarande fråga, äga framtiden för sig. Då man dessutom vet, att jordägaren utaf ett, till en fattig person utarrenderadt hemman kan skörda afsevärda summor i skogsafverkning, så synes det vara både skäl och rättvisa att en lagändring härutinnan må äga rum.

På grund af hvad jag anfört och hvad i bilagda skrifvelse är närmare framhållet, får jag vördsamt hemställa:

att Riksdagen måtte besluta den ändringen i lagen af den 25 juni 1909 om arrende af viss jord i Norrland och Dalarne, att den 24 § får den lydelsen: Jordägaren vare ansvarig för alla af hemmanet utgående utskylder.

Stockholm den 18 januari 1912.

F. O. Mörtzell.

Olof Jonsson.

Ant. Wikström.

Bilaga.

Till Ledamoten i Riksdagens Andra kammare Herr F. O. Mörtzell.

Sedan kommunalstämman i Malå den 21 oktober 1911 uppdragit åt undertecknade att ingå till Riksdagens Justitieombudsman, för att med hans medverkan söka få en lagändring i sådant syfte att jordägare och i sista hand hemmanet — och ej brukare — må åligga utgöra från utarrenderade hemman utgående utskylder, så vilja vi likaledes bringa till Eder kännedom därom och i densamma relaterade förhållanden samt anhålla att Ni genom motion i Riksdagen och eljest måtte söka utverka önskade lagändring.

Den förutnämnda skrifvelsen är som följer:

»Uti lag om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907, 2 kap. 23 § stadgas: »Arrendatorn ansvarar för all skatt och annan allmän tunga, som för fastigheten utgår och enligt lag åligger jordägaren, dock med undantag för bevillning. Tillkommer under arrendetiden ny sådan skatt eller tunga, svare jordägaren själf därför». De stadganden i fråga om arrende i allmänhet, som finnas i nämnda lag, ansågos emellertid ej tillämpliga för norrländska förhållanden, hvarför den 25 juni 1909 utfärdades en särskild förordning om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne. Äfven uti denna förordning finnes ett stadgande om arrendators skatteplikt. Det heter nämligen i 24 §: »Arrendatorn må ej förpliktas att ansvara för annan för fastigheten utgående skatt eller allmän tunga än som enligt föreskrift i därom utfärdad lag eller författning åligger brukare så ock för vägunderhållet in natura.» Så vidt vi förstå äro nyssnämnda båda stadganden fullkomligt lika med endast den skillnaden att en arrendator i Norrland och Dalarne är befriad från vägunderhållet in natura, hvilken tunga liksom ock själfva fastighetsbevillningen skulle åligga jordägaren. Denne skulle i öfrigt vara helt befriad från ansvar för af fastigheten utgående skatter m. m. Fränsedt nu att den lindring, som skulle tillgodokomma en arrendator i Norrland, är tämligen illusorisk, då det, liksom för närvarande i Malå socken, ej förekommer något vägunderhåll in natura, enär alla vägar underhållas af väggassan, så är stadgandet om skattefrihet för jordägaren en stor fara för den kommunala finansiella ställningen, ty det är i många fall som

arrendatorn saknar tillgångar att gälda hemmanet påförda utskylder. Stadgandet har äfven ledt till för lagstiftarna säkerligen oanade och för kommunerna betänkliga följder. Här i Malå finnas en mängd bolagshemman, som äro utarrenderade, och före nyssnämnda lags tillkomst var det ingen fara för kommunerna att utfå utskylderna, ty bolagen, som då i sista hand voro ansvariga för dem, betalte hellre än riskera hemmanets utmätning. Men nu, då bolagen ej äro ansvariga, ha de börjat vägra betala, väl vetande att det är en insolvent arrendator som det åligger betala och att de ej behöfva riskera en utmätning. Följden har blifvit den, att de årliga afskrifningarna af kommunalutskylder ökats betydligt och att utsiktorna till en fortgående stegring af afskrifningarna äro afskräckande stora. Ja, drar man ut konsekvenserna af denna bolagens skattevägran och tillämpning af arrendelagen, så kommer man till det resultatet att alla hemmansägare, genom att pro forma skaffa sig en insolvent arrendator, icke behöfva betala kommunalutskylder alls för hemmanet. Alla kommunala utgifter skulle då drabba de s. k. inkomsttagarne. Det torde kanske invändas dels att en arrendator alltid borde besitta så pass stor löseegendom att utskylderna skulle kunna uttagas, dels ock att han, som äger rösta för fastigheten, skulle tillse att han finge utöfva densamma. Hvad emellertid angår första invändningen, så är det verkligen i många fall — åtminstone inom Malå socken —, som arrendatorn saknar tillgångar. Förresten lämnar lagen vederbörande fria händer att ordna det så, att arrendatorn mycket väl kan bruka jorden utan tillgångar, ty de behöfva endast tillämpa 24 § i lagen den 14 juni 1907 och 30 § i lagen den 25 juni 1909. Sistnämnda lag 20 § synes lägga hinder i vägen för myndigheterna att hålla sig till en del af naturprodukterna och den öfriga delen är, i de fall då utmätning ifrågasättes, ej större än att det behöfs, då stadgandet i 65 § U. L. i fråga om nödortfigt uppehälle måste tillämpas. Beträffande rösträtten så äro de kontanter — 40 à 50 kronor — han får vidkännas i utskylder af större värde för en fattig arrendator än rätten att utöfva rösträtt, och då funderar han ej länge på hvad han bör göra. Det är faran för en allmän tillämpning i antydd riktning af arrendelagen, som drifvit oss till att göra Eder uppmärksam på detta olyckliga stadgande under förhoppning om att en ändring skulle kunna åstadkommas.

Vi för vår del kunna ej finna annan utväg till en förbättring, än att jordägaren och i sista hand hemmanet göres ansvarig för hemmanets utskylder. Däri är ingenting orätt, åtminstone här i Lappland, där hemmanets skog lämnar större afkastning än själfva jordbruket. För öfrigt betalar arrendatorn i regel ett arrende till jordägaren, hvilken sålunda strängt taget äfven njuter af jordens afkastning. Att den, som sålunda har största fördelen af hemmanets afkastning, äfven bör ansvara för utskylderna är naturligt. Om nu jordägaren vill kontraktera med arrendatorn, så att utskylderna ingå uti arrendet, må det vara hans ensak. Han, jordägaren, har i alla fall större utsikter att af arrendatorn utfå ett stadgadt arrende — genom hemmanets vidmakthållande, arbete med skogsafverkning m. m. från detsamma — än hvad kommunerna nu ha för att utfå utskylderna.»

Malå den 8 januari 1912.

Ax. Björzén.
Kyrkoherde.

Ernst Renström.
Kommunalnämndens ordförande.